

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA MATEMATIKY, FYZIKY A TECHNICKÉ VÝCHOVY

**VYUŽITÍ ODPADOVÉHO MATERIÁLU PRO ROZVOJ
SENZOMOTORICKÝCH DOVEDNOSTÍ ŽÁKŮ**

NA 1. STUPNI ZŠ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Blanka Polanová

Učitelství pro 1. stupeň ZŠ

Vedoucí práce: Doc. PaedDr. Jarmila Honzíková, Ph.D.

Plzeň, 2015

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně
s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

Plzeň, 15. dubna 2015

.....

vlastnoruční podpis

*Děkuji vedoucí diplomové práce Doc. PaedDr. Jarmile Honzíkové Ph.D.
za cenné připomínky a veškerou pomoc při vedení mé diplomové práce.*

1 Obsah

2	Úvod	6
3	Projektové vyučování na základní škole	7
3.1	Projektové vyučování	8
3.1.1	Charakter tematické výuky a projektu vyjadřují následující schémata	10
3.2	Projektová metoda	11
3.2.1	Typy projektů	12
3.2.2	Pozitiva projektové výuky	12
3.2.3	Negativa projektové výuky.....	13
3.3	Příklad krátkodobého projektu.....	14
3.3.1	Název projektu: Hromadíme věci kolem nás	14
3.3.2	Anotace:.....	14
3.3.3	Vzdělávací oblast:.....	14
3.3.4	Motivace:	14
3.3.5	Realizace:.....	15
3.3.6	Dotazník pro žáky školy:	16
3.3.7	Hodnocení projektu:	17
3.4	Příklad dlouhodobého projektu.....	18
3.4.1	Název projektu: Ochrana životního prostředí.....	18
3.4.2	Anotace:.....	18
3.4.3	Realizace:.....	19
4	Rámcový vzdělávací program a školní vzdělávací program	30
4.1	Vzdělávací cíle.....	30
4.2	Klíčové kompetence	31
4.3	Vzdělávací oblasti:.....	31
4.3.1	Vzdělávací oblast Člověk a svět práce	32
4.4	Školní vzdělávací program Základní školy a mateřské školy Oloví	34

4.4.1	Charakteristika Základní školy a mateřské školy Oloví.....	34
4.4.2	Pojetí školního vzdělávacího programu ZŠ a MŠ Oloví.....	34
4.4.3	Hlavní a dílčí cíle školního vzdělávacího programu „Vše pod jednou střechou“	35
4.4.4	Klíčové kompetence:	36
4.4.5	Vyučovací předmět: Pracovní činnosti.....	36
4.4.6	Tematické okruhy:.....	37
4.4.7	Kompetence pedagoga.....	37
4.4.8	Očekávané učivo a výstupy vyučovacího předmětu pracovní činnosti na 1. stupni: 39	
5	Senzomotorické učení.....	49
5.1	Fáze senzomotorického učení	50
5.2	Druhy senzomotorického učení	50
5.3	Metodické postupy při osvojování senzomotorických dovedností.....	51
6	Soubor pracovních námětů pro rozvoj senzomotorických dovedností v pracovních činnostech s použitím odpadového materiálu.....	52
6.1	Pracovní náměty	53
6.1.1	Podzimní strom.....	53
6.1.2	Postavičky z krabiček	54
6.1.3	Květinová zahrádka	55
6.1.4	Bouda pro psa	56
6.1.5	Motýl	57
6.1.6	Glóbus – vzkaz Zemi.....	58
7	Závěr.....	60

2 Úvod

Práce se věnuje rozvoji senzomotorických dovedností žáků na 1. stupni základní školy v projektovém vyučování za využití odpadového materiálu. K tomuto tématu se nabízí pojmy škola, projektové vyučování, životní prostředí, recyklace odpadového materiálu, jimiž bych se v mé práci chtěla zabývat. Budoucí žáci se většinou na nástup do školy těší, chtějí se učit novým věcem, učit se psát, číst a poznávat nové věci, nabýt nové zkušenosti ve všech odvětvích vědomostí, které jim umožní se lépe orientovat ve společnosti a žít ve zdravém životním prostředí.

Cílem mé práce je zamyšlení se nad přístupem pedagogů k výuce a využití projektového vyučování, hledání souvislostí v mezipředmětových vztazích.

Diplomová práce se bude skládat ze čtyř hlavních kapitol.

V první kapitole se seznámíme s pojmem „projektové vyučování na základní škole“. Zde se zamyslíme nad výhodami a nevýhodami projektového vyučování v širších souvislostech, nad přínosem takového vyučování pro žáky i pro pedagogy. Dále uvedu příklad krátkodobého a dlouhodobého projektového vyučování v praxi.

Druhá kapitola se bude věnovat konkrétnímu školnímu vzdělávacímu programu v předmětu praktické činnosti v souladu s Rámcově vzdělávacím programem pro základní vzdělávání.

Ve třetí kapitole se budu zabývat senzomotorickými dovednostmi dětí mladšího věku. Cílem této kapitoly bude, uvědomit si úroveň a vývoj senzomotorických dovedností dětí mladšího věku.

Náplní čtvrté kapitoly by měl být soubor pracovních námětů pro rozvoj senzomotorických dovedností v pracovních činnostech s použitím odpadového materiálu. V této části mé práce využiji praktických zkušeností z daného předmětu.

3 Projektové vyučování na základní škole

V dnešní době snad každý z nás slovo „projekt“ slyší ve všech jeho tvarech asi každý den. A to i lidé, kteří se nevěnují učitelství ani nenavštěvují školu. Takoví lidé se setkávají s tímto slovem s přívlastkem stavební, podnikatelský, ekologický apod. Také v osobním životě je každý z nás nucen řešit běžné „projekty“ jako je plánování dovolené, plánování stavby rodinného domu, plánování rodinných oslav, organizování velkého úklidu aj. Podle naučného slovníku pojem projekt je synonymem ke slovům návrh, plán či záměr. Na začátku každého plánu si pokládáme otázky proč, kdy, na jak dlouho, kam, kudy, jak, za kolik, s kým, co vše je potřeba k uskutečnění. Pro zrealizování každého plánu si musíme zadat určitá kritéria pro užší výběr, k čemuž potřebujeme získat řadu informací z různých informačních zdrojů. V dnešní elektronické době se většina z nás dokáže orientovat na internetu, hledáme v mapách, navštěvujeme cestovní kanceláře, hledáme v katalogích, čteme recenze na firmy, které nám mohou pomoci náš záměr zrealizovat. Zajímáme se o co nejpříjemnější prožití projektu s cílem dosáhnout co nejlepšího výsledku. Před každým plánem je důležitá diskuse. Komunikujeme nad tím, jak se dopracovat k nejlepším výsledkům, argumentujeme nad možnými problémy. Ke zvládnutí každého problému potřebujeme určitý čas, trpělivost, pro některé to znamená učit se novým věcem, např. učit se pracovat s novým internetovým prohlížečem, pracovat s mapou a v neposlední řadě musíme mít správnou motivaci.

V dnešním pojetí výuky se již pedagogové snaží zapojovat projektové vyučování, v němž se snaží pojmout edukační proces integrovaně. Žákům je podáváno dané téma z několika náhledů, čímž jsou nuceni zabývat se danou oblastí podrobněji než tradiční výukou. Učitelé dětem podávají učivo nejrůznějšími vyučovacími metodami, zapojují žáky do vyučování v činnostních metodách, kdy se nezabývají uměle vytvořenými příklady, ale celistvě problémy skutečnými. Dětem je předložen problém, který je nutné v průběhu projektu vyřešit v přirozeném kontextu, předmět učiva není vytržen ze souvislostí. Izolované téma předmětu již přestává být izolovaným. Žáci jsou vedeni ke spolupráci, komunikaci, zodpovědnosti, aktivitě, tvořivosti a samostatnosti při řešení problémů. Proč by se tedy učitelé měli snažit o zařazení projektové vyučování do výuky?

3.1 Projektové vyučování

- dává prostor pro integraci poznatků z různých oborů, ale i pro integraci žákovy poznávání vůbec;
- poskytuje příležitost pro pěstování spoluzodpovědnosti žáka a vytváření prostoru pro rozvoj jeho samostatnosti v bezpečném prostředí školy;
- umožňuje realizaci obecných cílů základního vzdělávání a rozvíjení klíčových kompetencí. (Tomková, Kašová, Dvořáková, 2009, s. 9)

Na základních školách se velmi často hovoří o projektovém vyučování, projektovém dnu, projektovém týdnu, projektovém vyučování, kdy se tak děje v kolektivu třídního prostředí, v celoškolském prostředí, ale také v přírodě, na výletech, v prostorách knihoven, muzeí, hradů i různých farem, kde mají žáci možnost objevování a třídění si vlastních poznatků. Žáci hledají odpovědi na otázky, sbírají, sepisují informace a tím dochází k přirozenému učení, což je cílem dnešního pojetí výuky. Cíl pedagoga by měl směřovat k rozvíjení žákových schopností samostatně se učit a k takové motivaci, aby sami žáci toužili po nových informacích a aby se sami zajímali o svět a to, co se kolem nich děje.

Jsem nucena se zamyslet nad tím, jakým způsobem dnešní pedagogové využívají projektového vyučování na základních školách, zda nenazývají projektem i vyučovací metody, které projektovým vyučováním nejsou. Co je tedy projektovým vyučováním?

Podle pedagogického slovníku (Průcha, Walterová, Mareš, 2009, s. 226)

- Projektové vyučování je „vyučování založené na projektové metodě.“
- Projektová metoda je „vyučovací metoda, v níž jsou žáci vedeni k samostatnému zpracování určitých témat (projektů) a získávají zkušenosti praktickou činností a experimentem. Je odvozena z pragmatické pedagogiky a principu instrumentalismu, rozvíjené J. Deweyem a W. Kilpatrickem aj. V USA a dalších zemích je projektová metoda jednou z metod podporujících motivaci žáků a kooperativní učení.“

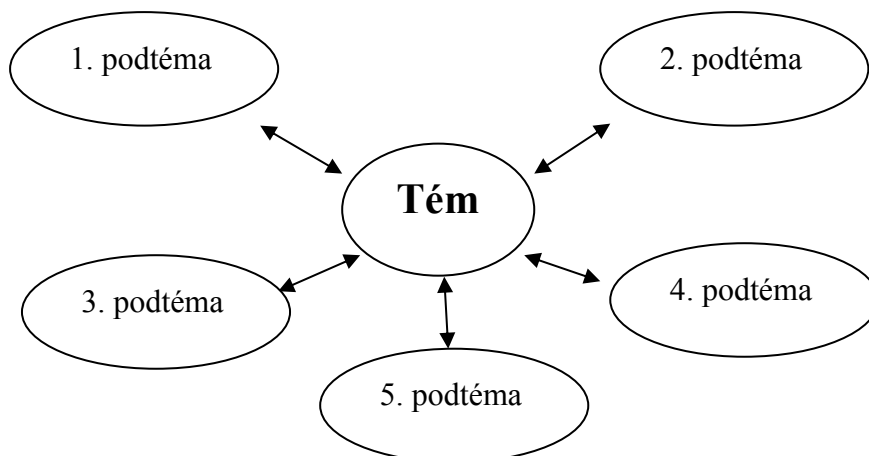
Podle výkladu J. Maňáka a V. Švece (2002, s. 168) je:

- Žákovský projekt komplexní praktická úloha (problém, téma), spojená s životní realitou, kterou je nutno řešit teoretickou a praktickou činností, která vede k vytvoření adekvátního produktu.

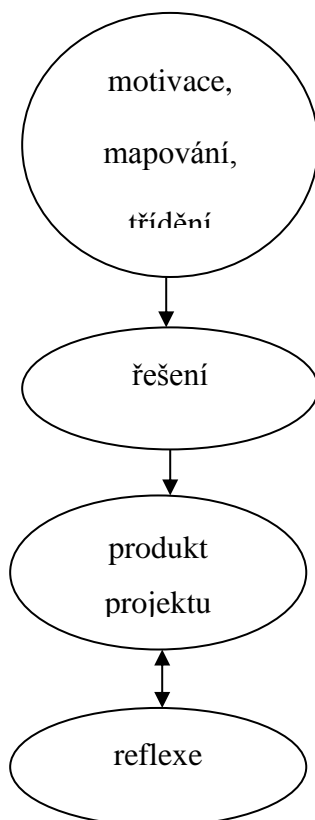
Jestliže budeme vycházet z těchto definic, musíme si uvědomit, že cílem každého pedagoga by mělo být ve spolupráci se samotnými aktéry, žáky, připravit takové realistické téma, které je bude při zpracovávání zajímat, bude žákům blízké, bude odpovídat jejich zájmům, bude odpovídat jejich schopnostem, věkové skupině i samotnému přání žáků, budou se s ním identifikovat a v neposlední řadě za ně rádi přeberou zodpovědnost, a tak dokážou dosažený výsledek či produkt obhájit vlastními argumenty. Čím silnější pocit budou mít žáci při samotné spoluúčasti při přípravě projektu, tím větší úsilí při jeho realizaci projeví. Vnitřní motivace žáka je největším vkladem pro jeho realizaci a pro dosažení nejlepšího možného produktu. Žáci si mohou sami svobodně volit mezi nabízenými tématy, zvolit si úkoly podle vlastních schopností, zvolit si způsob jejich zpracování, stanovit si čas, za který budou schopni daný úkol splnit, dohodnout si spolupracovníky a vybrat si nezbytné pomůcky i informační zdroje k dosažení zdárného výsledku. Cílem projektového vyučování je překlenutí mezer mezi učivem teoretickým a praktickým. Je důležité, aby si učitelé při projektovém vyučování uvědomili svou roli, jež se mění v roli poradní. Že jejich dominantní role ustupuje, stávají se partnery žáků, přičemž ale dohlíží na plnění osnov daného ročníku, naznačují, či přímo ukazují dětem cestu, rozněcují zájem, působí jako prostředníci, rádci, mluvčí, rozhodčí, soudci, podněcovatelé i kritici, ale hlavně spolupracovníci. Do popředí vystupuje aktivita žáků a souhra obou těchto složek, učitelé a žáci, směřuje ke společnému produktu. Je nezbytné, aby si učitelé uvědomili rozdíl mezi projektovým vyučováním a vyučováním tematickým.

3.1.1 Charakter tematické výuky a projektu vyjadřují následující schémata

Tematická výuka

Projekt

(Tomková, Kašová, Dvořáková, 2009, s. 15)

Z těchto témat vyplývá rozdíl mezi tematickým a projektovým vyučováním. Tematické vyučování je zaměřené na určené téma, na které žáci nahlízejí v různých vyučovacích předmětech. Avšak tematické vyučování může sloužit jako podklad pro vyučování projektové. Velmi často se tak děje.

Projektové vyučování je takovým podnikem žáka, za který žák přebírá odpovědnost a systematicky směřuje od motivace ke konkrétnímu produktu.

3.2 Projektová metoda

Projektové vyučování (metoda) se vyznačuje: (www.projektovevyucovani.cz)

- je cílená, promyšlená a organizovaná
- je intelektuální (teoretická) i ryze praktická
- vyhovuje potřebám a zájmům žáků, ale též pedagogickému rozhodnutí učitele
- je koncentrovaná kolem základní ideje, základního tématu
- komplexně ovlivňuje žakovu osobnost
- vyžaduje od žáka převzetí odpovědnosti za vlastní učení
- je především „záležitostí“ dětí, pedagog vystupuje především v roli konzultanta, partnera
- nabízí celistvé poznání, zkoumá problém z různých úhlů pohledu
- má praktické zaměření a směřuje k upotřebení v životě
- výsledný produkt projektu posiluje smysl učení, důležité je i zaznamenávání průběhu – procesu učení
- je založen na týmové spolupráci dětí
- propojuje život školy se životem obce, širší společností

3.2.1 Typy projektů

Typy projektů třídíme podle různých hledisek:

podle navrhovatele projektu na:

- projekty navrhované žáky
- projekty navrhované učiteli

podle zaměření projektu na:

- všeobecně vzdělávací
- zaměřené na oblast odborného vzdělávání

podle délky projektu na:

- krátkodobé
- střednědobé
- dlouhodobé

podle prostředí na:

- školní
- domácí
- mimoškolní – hrady, firmy, podniky, farmy
- kombinovat lze všechny tři typy projektů

podle účastníků projektu na:

- individuální
- společné

Projektové vyučování skrývá kladné i záporné stránky. Každý pedagog by si měl uvědomit přednosti i zápory této vyučovací metody.

3.2.2 Pozitiva projektové výuky

Pozitiva projektové výuky se dají shrnout:

- integruje poznatky z různých předmětů, připravuje na řešení globálních problémů, pomáhá vidět věci v souvislostech a systému
- pomáhá získávat poznatky spojené s prožitkem a smyslovým vnímáním
- respektuje individuální potřeby a možnosti žáka, jeho zájmy

- výrazně žáka aktivizuje a motivuje k učení
- má úzký vztah k realitě života
- umožňuje žákům pracovat v týmu a rozvíjí u nich pocit odpovědnosti
- rozvíjí žádoucí pracovní a studijní návyky
- žák nachází smysl poznávání
- učí se dokončovat práci, nebát se dělat chyby
- dotýká se skutečných věcí, má možnost zasahovat do skutečného života
- rozvíjí se žákova sebedůvěra
- vyučování se stává podnětným, škola je prostředí, kam se žák rád vrací, neboť zde prožívá procesy učení s reálným poznáváním světa

3.2.3 Negativa projektové výuky

Negativa projektové výuky se dají shrnout:

Při nepromyšlené práci učitele:

- mohou být práce na projektech z časového hlediska neefektivní
- mohou zanechávat velké mezery ve znalostech žáků (při neúčelném využívání projektové výuky učitelem)
- jsou velmi náročné na přípravu učitele, na kvalitu jeho didaktických dovedností
- řada učitelů je může vést velmi nekvalitně
- mohou být přeskočeny důležité kroky v procesu učení žáků nutné pro kvalitní pochopení učiva
- z charakteru projektové výuky vyplývá, že obvykle neposkytuje dostatečný prostor pro procvičení poznatků; s výstupy a výsledky projektů je vhodné dále pracovat, rozvíjet získané kompetence žáků, učitelům se nabízí podněty formativního hodnocení (<http://clanky.rvp.cz/clanek/k/z/1288/MOZNOSTI-A-MEZE-PROJEKTOVE-VYUKY-V-SOUCASNE-SKOLE.html/>)

3.3 Příklad krátkodobého projektu

3.3.1 Název projektu: Hromadíme věci kolem nás

Ročník: 5.

Doba trvání: 5 vyučovacích hodin

- Typ projektu: Školní, společný, krátkodobý, navržený učitelem, zaměřený na oblast odborného vzdělávání

3.3.2 Anotace:

Cílem tohoto projektu je přivést žáky k zodpovědnému chování ke svému okolí, k přírodě, která je nezbytnou součástí jejich spokojeného života. Žák dospěje ke konkrétnímu rozhodnutí, jak vlastním jednáním může přispět k ochraně životního prostředí. Zaměří se na zpracování odpadového materiálu, aby byli seznámeni s tím, jak je důležité třídít odpad, a jak je významné ochraňovat životní prostředí pro budoucí život na této planetě Zemi. Tomuto projektu předcházelo tematické vyučování zaměřené na ekosystémy a předchozí vyučovací hodina pracovního vyučování, ve které žáci za pomoci kaširovací techniky vyrobili masku ve tvaru hlavy pro budoucí produkt.

3.3.3 Vzdělávací oblast:

Člověk a jeho svět: propojenost mezi živou a neživou přírodou a činností člověka

Člověk a svět práce: využití odpadového materiálu

Jazyk a jazyková komunikace: vnímání různých jazykových sdělení, porozumění jim, vhodné vyjadřování, účinné uplatňování i prosazování výsledků svého poznávání

3.3.4 Motivace:

Zavři oči. Jsi právě doma. Rozhlédni se v mysl, kolik věcí doma máte. Zamysli se ve své mysl, kolik věcí použijete jen jednou a poté je vyhodíte. Dá se s tím něco dělat? Kolik z těch věcí, které vyhazujete, se dá dále recyklovat?

Řešení projektu: Tvorba dotazníku, výroba postavy z odpadového materiálu.

Produkt projektu: Vyplnění dotazníku, postava v životní velikosti a její pojmenování

Sebereflexe: Prezentace výrobku, závěrečné ohlédnutí

Pracovní pomůcky: List papíru, psací potřeby, nůžky, staré oblečení – boty, kalhoty, košile, rukavice, čepice, bavlnka, plata od vajec, temperové barvy, rulička od toaletního papíru, potravinářská folie, lepidlo, lepící tavná pistole, staré oblečení na rozstříhání či jiný použitý měkký materiál na výplň těla.

3.3.5 Realizace:

Žáci se posadí do kruhu a zavřou oči. Představí si, jak prochází svým domovem a uvědomí si, kolik věcí, které vyhazují do odpadu, mohou znovu použít jakýmkoliv způsobem. Poté si zvolí jednoho zapisovatele, který podle pokynů ostatních žáků vytvoří myšlenkovou mapu na tabuli, která jim bude předlohou pro vytvoření dotazníku pro žáky školy. Dalším úkolem je za pomoci odpadového materiálu zhotovit postavu v životní velikosti. Na zhotovení hlavy použijí masku, vytvořenou pomocí techniky kaširování, z plat od vajec vystříhnou nos, uši, oči a rty. Pomocí lepící tavné pistole přilepí k hlavě ruličku od toaletního papíru a pomocí temper ji nabarví. Dále do čepice přilepí bavlnku, která bude imitovat vlasy, a tu následně přilepí k celé hotové hlavě. Dále rozstříhají staré oblečení, které obalí potravinářskou folií do tvaru těla a údů a následně jej obléknou do košile, kalhot a bot.

(obr. č. 1, vlastní zdroj)

(obr. č. 2, vlastní zdroj)

3.3.6 Dotazník pro žáky školy:

Ochrana životního prostředí dotazník

Zakroužkuj správnou odpověď.

1. Máš doma věci, které už nepoužíváš? Hračky, s kterými si už nehraješ? ano ne

2. Vyhazuješ nepotřebné věci? ano ne

3. Třídíte doma odpad? ano ne

4. Kde najdeš ve městě kontejnery na třídění odpadu?

5. jakou barvu má kontejner na: plasty

sklo

papír

6. Přemýšlíš o tom, jak by se dali tyto nepotřebné věci ještě použít? ano ne

7. Napiš příklad, jak by se daly použít staré hračky, oblečení, knihy.

3.3.7 Hodnocení projektu:

Hodnocení projektu s názvem Hromadíme věci kolem nás

Žádám tě nyní o zhodnocení projektu vyplněním následujících otázek. Zajímají mě tvoje postřehy, dojmy a názory. Prosim zakroužkuj číslo nebo jednu nabídku odpovědi anebo přidej vlastní názor. Dotazník je anonymní.

Děkuji

1. Jak se ti líbila náplň práce?

2. Vyráběl/a jsi z odpadového materiálu to, co sis přál?

ano

ne

bylo mi to jedno

3. Jak hodnotíš práci žáků v ekodílně při tvorbě výrobku z odpadového materiálu? (1 znamená výborná, 5 velmi špatná)

1

2

3

4

5

4. Ohodnot' své vlastní zapojení do práce při tvorbě svého výrobku z odpadového materiálu

1

2

3

4

5

5. Co tě při práci bavilo?

6. A co tě naopak bavilo nejméně?

7. Jak jsi byl/a spokojený/á s výsledkem své práce?

1

2

3

4

5

8. Vlastní připomínky: Co bys navrhoval/a udělat příště jinak?

3.4 Příklad dlouhodobého projektu

3.4.1 Název projektu: Ochrana životního prostředí

Ročník: 2. - 5. ročník

Doba trvání: 1školní rok

- Typ projektu: Školní, společný, dlouhodobý, navržený učitelem, zaměřený na oblast všeobecného vzdělávání

3.4.2 Anotace:

Cíl tohoto projektu je zaměřen na pozitivní ovlivnění chování žáků vůči životnímu prostředí. Žáci dojdou po dobu realizace projektu k uvědomění si, jak jsou odpady významným problémem pro lidskou civilizaci, s kterým se musí potýkat. Uvědomí si, co je to vlastně odpad. Zamyslí se, jakým způsobem mohou sami každý den přispět k ochraně životního prostředí. Zamyslí se nad vztahy člověk a příroda a budou se věnovat konkrétním pracovním aktivitám prospěšných pro životní prostředí.

Vzdělávací oblast:

Člověk a jeho svět: propojenost mezi živou a neživou přírodou a činností člověka

Člověk a svět práce: využití odpadového materiálu

Informační a komunikační technologie: aktivní zjišťování aktuálních informací, seznámení s ekologickými pojmy

Jazyk a jazyková komunikace: vnímání různých jazykových sdělení, porozumění jim, vhodné vyjadřování, účinné uplatňování i prosazování výsledků svého poznávání

Motivace: Motivace je zaměřena na jednotlivé aktivity probíhající během projektu.

Řešení projektu: Návštěva různých typů elektráren, ekostatku a třídiřny odpadů, výroba plakátu, výrobků z odpadového materiálu, prezentace těchto výrobků a vystoupení jednotlivých tříd na školní akademii.

Produkt projektu: Vyplnění dotazníků, výrobky z odpadového materiálu, tvorba plakátu, vystoupení na školní akademii

Sebereflexe: Prezentace výrobku, zhodnocení jednotlivých aktivit, závěrečné ohlédnutí

3.4.3 Realizace:

1. aktivita: Návštěva ekofarmy Kozodoj

2. a 3. ročník - Ekologický výukový program „Na statku“

Vzdělávací oblast: Člověk a příroda

Žáci poznali práci a život na statku, seznámili se s hospodářskými zvířaty (drůbež, kozy, ovce, prasata, lamy, krávy, koně, psi a kočky). Také zjistili, jaké jsou zvířecí rodiny, proč je lidé chovají a jaký je z nich užitek. S sebou jsme přivezli zvířátkům plnou igelitovou tašku suchého pečiva.

4. a 5. ročník – Ekologický výukový program „Ovečka“

Vzdělávací oblast: Člověk a příroda

Žáci poznali souvislosti, proč je důležitá pastva hospodářských zvířat pro krajinu, jak se zvířata v přírodě chovají, kdy spí, jedí, jak člověk využívá vlnu a jaké je ruční zpracování vlny. Z důvodu špatného počasí si žáci nemohli sami ufilcovat kuličku z vlny. Žáci zde měli i možnost využít doplňkové nabídky jízdy na koni, ale bohužel z důvodu časové tísně se tato akce nemohla uskutečnit. S sebou jsme přivezli zvířátkům plnou igelitovou tašku suchého pečiva.

2. aktivita: Seznámení s různými typy elektráren

4. a 5. ročník

Vzdělávací oblast: Člověk a příroda

Cílem této aktivity je seznámit žáky s významem jednotlivých energií zastoupených v Karlovarském kraji. Součástí tohoto projektu byly nejen exkurze zaměřené na větrnou, vodní a tepelnou energii, ale i workshop a společná beseda na téma Energie na Zemi.

- větrná elektrárny
- vodní elektrárna
- tepelná elektrárna

Tento projekt byl dovršen tvorbou plakátů, které měli propagovat jednotlivé druhy energií. Důležité i zajímavé informace o větrné, vodní a tepelné energii se žáci dozvěděli především v rámci exkurzí do příslušných elektráren, jež byly součástí této aktivity. Žáci ke každé exkurzi obdrželi pracovním list, který během exkurze doplnili. Nejprve žáci navštívili větrné elektrárny v Horním Částkově a na Božím Daru, dále pak vodní dílo Horka a do třetice se žáci podívali i do tepelné elektrárny Tisová, dále lesopark mezi Březovou a Dolním Rychnovem, dále i v Kamenici na vyhlídce, odkud je dobře vidět sokolovská pánev. Při tvorbě plakátů žáci využili nejen poznatky získané na exkurzích, ale i informace vyhledané na internetu za použití mobilní učebny. Plakáty byly doplněny i obrazovým materiálem a fotkami pořízenými samotnými žáky při exkurzi. Hotové plakáty prezentovaly třídy v rámci své skupiny, prezentaci doprovázela beseda o výhodách a nevýhodách jednotlivých druhů energie. Žáci se aktivně zapojovali do diskuse a podle jejich ohlasů, bylo patrné, že fandí zejména větrné energii, což potvrdili i výrobou pěkného modelu větrné elektrárny.

Příklady pracovních listů:

Větrná elektrárna

Jméno žáka: _____

1. Vyjmenuj, jaké znáš obnovitelné zdroje energie.

2. Jak silný vítr potřebuje elektrárna, aby se vrtule začala točit a vyrábět elektrickou energii?

3. Jakým přístrojem můžeš změřit rychlost větru?

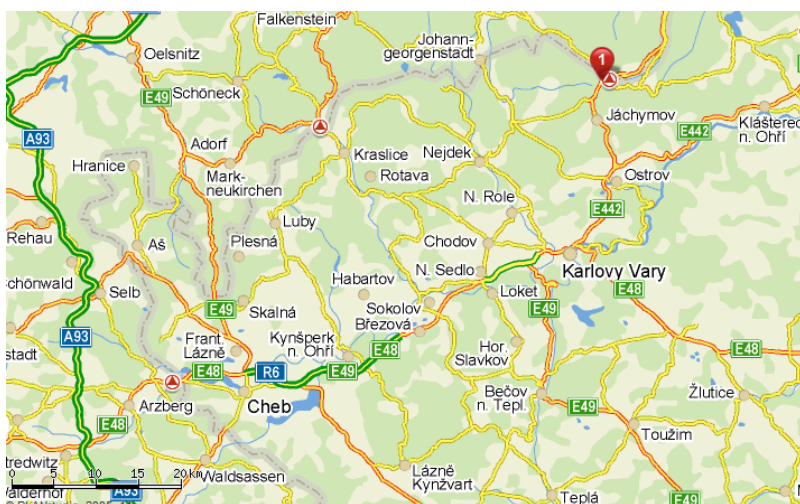
4. Jaké výhody má větrná elektrárna, oproti klasické tepelné elektrárně? (vzhledem k životnímu prostředí)

5. Která informace o větrné elektrárně tě nejvíce zaujala z přednášky pana Jozefyho?

6. Ve skupině vytvořte několik fotografií, které později použijete při tvorbě plakátu, pro propagaci výroby elektrické energie z větrných elektráren.

7. Z informační tabule, ve které jsou informace o větrné elektrárně, vypočítej, kolik lidí by muselo stát na sobě, aby opravili náboj elektrárny? Průměrný člověk má 180 cm.

8. Do mapky zakresli místa, která jsme navštívili.

(obr. č. 3, Mapy Seznam)

Vodní elektrárna

Pracovní list

Jméno žáka: _____

1. Na procházce po hrázi podél vodní nádrže poříd' několik fotografií, potřebných na vytvoření plakátu.

2. Co by podle tebe znamenalo pro lidstvo, kdyby došla voda?

3. Jak dlouho vydrží člověk bez vody?

4. K čemu člověk potřebuje vodu? K jakým činnostem?

5. Z jaké úpravny vody je zásobováno město Oloví?

6. Kolik tekutin (vody) bys měl/a vypít za den?

7. Zakroužkuj, jaké vlastnosti má pitná voda

zabarvená s vanilkovou chutí

čirá s vůní lesa

bez chuti, bez zápachu

8. Vypočítej, kolik litrů vody spotřebuješ za den.

jedno spláchnutí WC	5 – 10 litrů	příprava jídla, mytí nádobí	8 litrů
sprchování	20 litrů	mytí rukou	5 litrů
koupele ve vaně	200 litrů	zalévání	3 litry
pračka	40 litrů	pití	2 litry
úklid	14 litrů	ostatní	3 litry

9. Která informace od pana hrázného tě nejvíce zaujala?

Tepelná elektrárna

Pracovní list

Jméno žáka: _____

1. Vyjmenuj, jaké znáš paliva, správnou odpověď si ověř v encyklopedii.

2. Proč se říká, že tepelné elektrárny znečišťují životní prostředí?

3. Jakým způsobem se přepravuje elektrická energie?

4. V encyklopedii nalezní další možnosti výroby elektřiny, jmenuj druhy elektráren, které jsme ještě nenavštívili.

5. Porovnej velikost tepelné a větrné elektrárny, která z nich potřebuje na výstavbu větší prostor?

6. Ve skupině vytvořte několik fotografií a videosnímků, které později použijete při tvorbě plakátu, pro propagaci výroby elektrické energie. Nejprve v tepelné elektrárně, pak v lesoparku mezi Březovou a Dolním Rychnovem, dále i v Kamenici na vyhlídce, odkud je dobře vidět sokolovská pánev.

7. Zakroužkuj slovo tak, aby tvrzení byla pravdivá:

Elektřinu lze/nelze skladovat. Kolik se v daném okamžiku vyrobí elektrického proudu, tolik se ho musí/nemusí spotřebovat. Elektřina vyrobená z obnovitelných zdrojů má/nemá přednost v energetické soustavě před elektřinou vyrobenou z neobnovitelných zdrojů.

Vyhodnocení

Na základě dotazníkového šetření žáků i učitelů byl zjištěn přínos v oblasti klíčových kompetencí:

- Kompetence k učení – žák vyhledává a třídí informace, žák operuje s obecně užívanými termíny v oblasti Energetiky
- Kompetence k řešení problémů – žák je schopen obhájit svá rozhodnutí
- Kompetence komunikativní – žák formuluje a vyjadřuje své myšlenky, žák se vyjadřuje kultivovaně v ústním projevu (na besedě), žák se zapojuje do diskuse a obhájí svůj názor, vhodně argumentuje, žák rozumí různým záznamům a obrazovým materiálům (získaných na exkurzích)
- Kompetence sociální a personální – žák spolupracuje ve skupině (při tvorbě plakátů), žák přispívá k diskusi ve třídě i ve větší skupině žáků, žák se podílí na utváření příjemné atmosféry ve skupině, žák čerpá poučení z toho, co si druzí lidé myslí, říkají a dělají
- Kompetence občanské – žák respektuje požadavky na kvalitní životního prostředí

- Kompetence pracovní – žák používá účinně materiály a pomůcky (při tvorbě plakátů)

3. aktivita: Ekodílna – Třídírna odpadu

2. a 5. ročník – Jak třídíme odpad?

Vzdělávací oblast: Člověk a příroda

- Vzdělávací prezentace:
 - Virtuální třídění: Společné třídění s nápovědou žáků – interaktivní tabule
 Co se děje s odpadem – virtuální prohlídka na interaktivní tabuli
- Soutěž (odpovědi z prezentace):
 1. Kolik kg plastu průměrně vytřídí jedna rodina za rok? (21)
 2. Kolik kg papíru průměrně vytřídí jedna rodina za rok? (30)
 3. Kolik kg skla průměrně vytřídí jedna rodina za rok? (26)
 4. Kolik PET lahví stačí k výrobě jedné fleecové bundy? (50)
 5. Kolik ks nápojových kartonů je potřeba k výrobě stavebních desek na jeden rodinný dům? (30 000)
- Vzdělávací prezentace - zajímavosti: Mýty v oblasti odpadů
- Soutěž – program na interaktivní tabuli – vhadzování odpadu do barevných kontejnerů
- předání sběrných nádob na odpad a plakátu s nápovědou pro třídění papíru a plastu

Po splnění zadaných úkolů byly žákům předány nové sběrné nádoby na odpad + plakát do třídy s nápovědou

4. aktivita: Návštěva třídírny odpadů EKODEPON Černošín

3. až 5. ročník

Vzdělávací oblast: Člověk a příroda

Smyslem této aktivity bylo ukázat žákům v praxi, co se děje s odpady, když nejsou tříděny a jsou odkládány pouze do sběrných nádob a současně jim ukázat, co se děje s odpady, když je s nimi správně nakládáno. To znamená, když jsou správně tříděny do kontejnerů nebo odkládány ve sběrných dvorech odpadů. Žáci si prohlédli třídící linku odpadů, kompostárny a skládky odpadů s využitím skladových plynů k výrobě elektřiny. Žákům byl poskytnut odborný výklad o tom, jak třídit odpad a jak funguje jejich třídící linka. Žáci ve třídě shlédli krátký film o třídění, který, podle jejich slov, byl vtipný a poučný. Poté se vydali na okružní cestu kolem skládky, kde si všimli i věci, které byly vyhozeny a ještě by lidem mohly sloužit. Nakonec se byli podívat na samotnou třídící linku. Podle slov žáků byla tato exkurze velmi poučná.

5. aktivita: Ekodílňy

2. až 5. ročník

Vzdělávací oblast: Člověk a svět práce

Cílem této aktivity bylo seznámení se základním hospodařením s odpady, s tříděním, shromažďováním odpadových materiálů a jejich novým využitím, čímž budou vedeni ke skromnosti, hospodárnosti a ohleduplnosti k přírodě, což napomáhá ochraně přírody a životního prostředí. Dále bude rozvíjena ekologická a estetická výchova.

Žáci tříd se zapsali do různých poddílů, v nichž poté zhotovili daný výrobek.

názvy ekodílů:

- Jarní kytice

Žáci vyrobili kytici a přivítali tak čas jara.

pomůcky: kulaté krabičky od sýra, barevná plastová víčka, papír, barvy, nůžky, lepidlo, provázek, štětec, děrovačka

- Výroba eko-paruk

Žáci vyrobili pomocí odpadového materiálu paruky, které poté předvedli na módní přehlídce.

pomůcky: čepice (látková, pletená) případně koupací čepice, kterou je možné zničit, vlna, provázky, jehla, nit, igelitové tašky, pytle, zbytky látek, krepové papíry, izolepa, náplně do tavné pistole, tavná pistole, různé drobné dekorační předměty na výzdobu paruk

- Sklenice pro radost

Žáci vyzdobili sklenice, skleničky, lahve barvami, laky, provázky apod., které byly určeny pro následné použití

pomůcky: skleničky od dětské přesnídávky, marmelád apod., sklenice od olivového oleje či podobné vyšší sklenice, laky na nehty

- Rozkvetlá louka

Žáci vyráběli stromy, květiny a hmyz, to, co najdeme na rozkvetlé louce.

pomůcky: ruličky od toaletního papíru a od papírových utěrek, kulaté krabičky od sýra, lepidlo Herkules, náboje do tavné pistole, krepový papír zelený a žlutý

- Indiánský kmen

Žáci vyráběli totemy z ruliček od toaletního papíru či kuchyňských ruliček, barevně ozdobené; společně napsali básničku a vlepili ji dovnitř.

Pomůcky: ruličky od toaletního papíru nebo kuchyňských utěrek, lepidlo, tiskoviny (časopisy, noviny, letáky), nůžky, vodové barvy, barevné papíry.

Po absolvování této aktivity byli žáci opět vyzváni k jejímu hodnocení

Hodnocení klíčové aktivity č. 5:

Žádám tě nyní o zhodnocení projektu vyplněním následujících otázek. Zajímají mě tvoje postřehy, dojmy a názory. Prosím zakroužkuj číslo nebo jednu nabídku odpovědi anebo přidej vlastní názor. Dotazník je anonymní, odevzdej ho svojí paní učitelce/svému panu učiteli.

1. Jak se ti líbila náplň práce v ekodílně, které jsi se účastnil/a?

2. Vyráběl/a jsi z odpadového materiálu to, co sis přál?

ano

ne

bylo mi to jedno

3. Jak hodnotíš práci žáků v ekodílně při tvorbě výrobku z odpadového materiálu? (1 znamená výborná, 5 velmi špatná)

1 2 3 4 5

4. Ohodnot' své vlastní zapojení do práce při tvorbě svého výrobku z odpadového materiálu

1 2 3 4 5

5. Co tě při práci bavilo?

6. A co tě naopak bavilo nejméně?

7. Jak jsi byl/a spokojený/á s výsledkem své práce?

1 2 3 4 5

8. Vlastní připomínky: Co bys navrhoval/a udělat příště jinak?

6. aktivita: Příprava vystoupení pro školní akademii s názvem:

„Máme rádi přírodu“

1. až 5. ročník

Vzdělávací oblast: Člověk a svět práce

Jazyk a jazyková komunikace

Informační a komunikační technologie

Člověk a jeho svět

Člověk a společnost

Člověk a příroda

Umění a kultura

Člověk a zdraví

Člověk a svět práce

Třídní učitelky se po diskuzi se žáky dohodli na jejich vystoupení, které předvedli na školní akademii ostatní žákům, vyučujícím, vedení školy a, v neposlední řadě, rodičům.

Završením celoročního projektu byla prezentace všech aktivit na školní akademii, kde se žáci pochlubili svými výrobky, plakáty. Jejich taneční, pěvecká i dramatická vystoupení měla u obecnstva velký úspěch a hodnocení projektu.

Hodnocení dlouhodobého projektu. Ochrana životního prostředí - dotazník pro žáky:

1. Jak se ti líbily aktivity, kterých jsi se účastnil/a?

nic moc 1, hodně 15, líbily se mi moc 30, byly hezké působivé a dobré 1, šlo to 1, byly moc moc výborné 1, byly zajímavé 4, byly naučné 2, byly dobré 11, byly dost poučný 1, viděla jsem nové věci 1, pomohly mi rozšířit obzory 1

2. Pracoval/a jsi na výrobě takových produktů, na kterých sis přál pracovat?

ano 29

ne 5

bylo mi to jedno 5

3. Jak hodnotíš spolupráci žáků ve třídě při jednotlivých aktivitách? (1 znamená výborná, 5 velmi špatná)

1	2	3	4	5
26	7	3	1	2

4. Ohodnot' své vlastní zapojení do práce na celoročním projektu.

1	2	3	4	5
19	11	5	2	2

5. Co tě při práci bavilo?

vše 33, focení 4, navrhovat 1, odborné besedy 7, dělat větrné mlýny 2, lepit obrázky a fotky 1, hledání na internetu 6, kreslit nadpis a uspořádat fotografie na plakát 1, tvorba plakátu 2, prohlídka elektráren 4, práce na počítači 2, focení na exkurzích 3, práce v ekodílnách 36, práce při nacvičování vystoupení 29

6. A co tě naopak bavilo nejméně?

nevím 13, chození 1, psát 3, nic 46, hádat se 1, prezentace 2, vyrábět 2, hledání na internetu 1

7. Jak jsi byl/a spokojený/á s prezentací své třídy na školní akademii?

1	2	3	4	5
20	12	3	1	3

8. Vlastní připomínky: Co bys navrhoval/a udělat příště jinak?

nemám 27, navštívit i jadernou elektrárnu 1, víc exkurzí 6, jet do Temelína 5, všechno je v pořádku 4, aby se zapojili všichni do práce 3, nic bych neměnila 23

Závěr:

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že exkurze jsou pro žáky velmi zajímavé, poučné a líbí se jim z důvodů přímého poznání na vlastní kůži. Většina žáků by nic neměnila na uskutečnění exkurzí, jen by je lákaly i další elektrárny (např. Temelín). Žáci byli téměř vždy spokojeni se zapojením na tvorbě projektu i na jeho prezentaci na školní akademii. V otázce na to, co žáky nebavilo, většinou odpovídali nic a neutrálně, což je pro nás velmi pozitivní zjištění – tento projekt byl vyhodnocen jako úspěšná a bavil téměř všechny žáky.

4 Rámcový vzdělávací program a školní vzdělávací program

1. září 2013 přišla v platnost upravená verze Rámcově vzdělávacího programu pro základní vzdělávání, jenž obsahuje dvě přílohy. Standardy pro základní vzdělávání a Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením a je rozčleněn do čtyř částí:

- Vymezení Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání v systému kurikulárních dokumentů
- Charakteristika základního vzdělávání
- Pojetí a cíle základního vzdělávání
- Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Tento dokument se zabývá povinným a systematickým základním vzděláváním, který navazuje na vzdělávání předškolní a předchází vzdělávání střednímu. Základní vzdělávání na 1. stupni je založeno na poznávání, respektování a rozvíjení individuálních potřeb, možností a zájmů každého žáka a bezprostředně předchází základnímu vzdělávání na 2. stupni. Na 1. i na 2. stupni vyžaduje základní vzdělávání podnětné a tvůrčí prostředí, které stimuluje nejschopnější žáky, povzbuzuje méně nadané, chrání i podporuje nejslabší žáky a zajišťuje, aby se každé dítě prostřednictvím výuky přizpůsobené individuálním potřebám optimálně vyvíjelo v souladu s vlastními předpoklady pro vzdělávání. V průběhu základního vzdělávání žáci postupně získávají takové kvality osobnosti, které jim umožní pokračovat ve studiu, zdokonalovat se ve zvolené profesi a během celého života se dále vzdělávat a podle svých možností aktivně podílet na životě společnosti.

Základní vzdělávání má žákům pomoci utvářet a postupně rozvíjet klíčové kompetence a poskytnout základ všeobecného vzdělání orientovaného zejména na situace blízké životu a na praktické jednání.

4.1 Vzdělávací cíle

V základním vzdělávání se proto usiluje o naplňování těchto cílů:

- umožnit žákům osvojit si strategie učení a motivovat je pro celoživotní učení
- podněcovat žáky k tvořivému myšlení, logickému uvažování a k řešení problémů
- vést žáky k všestranné, účinné a otevřené komunikaci

- rozvíjet u žáků schopnost spolupracovat a respektovat práci a úspěchy vlastní i druhých
- připravovat žáky k tomu, aby se projevovali jako svébytné, svobodné a zodpovědné osobnosti, uplatňovali svá práva a naplňovali své povinnosti
- vytvářet u žáků potřebu projevovat pozitivní city v chování, jednání a v prožívání životních situací; rozvíjet vnímavost a citlivé vztahy k lidem, prostředí i k přírodě
- učit žáky aktivně rozvíjet a chránit fyzické, duševní a sociální zdraví a být za ně odpovědný
- vést žáky k toleranci a ohleduplnosti k jiným lidem, jejich kulturám a duchovním hodnotám, učit je žít společně s ostatními lidmi
- pomáhat žákům poznávat a rozvíjet vlastní schopnosti v souladu s reálnými možnostmi a uplatňovat je spolu s osvojenými vědomostmi a dovednostmi při rozhodování o vlastní životní a profesní orientaci (Rámcově vzdělávací program 20132)

4.2 Klíčové kompetence

Základní vzdělávání usiluje o naplnění těchto klíčových kompetencí:

- kompetence k učení
- kompetence k řešení problémů
- kompetence komunikativní
- kompetence sociální a personální
- kompetence občanské
- kompetence pracovní

4.3 Vzdělávací oblasti:

V RVP ZV je obsah základního vzdělávání rozčleněn do jednotlivých vzdělávacích oblastí, které jsou tvořeny jedním vzdělávacím oborem nebo více obsahově blízkými vzdělávacími obory:

- Jazyk a jazyková komunikace (Český jazyk a literatura, Cizí jazyk, Další cizí jazyk)
- Matematika a její aplikace (Matematika a její aplikace)
- Informační a komunikační technologie (Informační a komunikační technologie)
- Člověk a jeho svět (Člověk a jeho svět)

- Člověk a společnost (Dějepis, Výchova k občanství)
- Člověk a příroda (Fyzika, Chemie, Přírodopis, Zeměpis)
- Umění a kultura (Hudební výchova, Výtvarná výchova)
- Člověk a zdraví (Výchova ke zdraví, Tělesná výchova)
- Člověk a svět práce (Člověk a svět práce)

(Rámcově vzdělávací program 2013)

4.3.1 Vzdělávací oblast Člověk a svět práce

Školní předmět praktické činnosti zahrnuje vzdělávací oblast Člověk a svět práce. Tato oblast se zaměřuje na praktické pracovní dovednosti a návyky a doplňuje celé základní vzdělávání o důležitou složku nezbytnou pro uplatnění člověka v dalším životě a ve společnosti. V tomto předmětu se žáci učí pracovat s nejrůznějšími materiály, osvojují si pracovní návyky a dovednosti, přičemž jsou neustále vedeni k dodržování zásad bezpečnosti a hygieny při práci.

Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru Člověk a svět práce je rozdělen na 1. stupni na čtyři tematické okruhy, které zahrnují dané výstupy:

Tematické okruhy	Očekávané výstupy
<ul style="list-style-type: none"> • Práce s drobným materiálem - 	<ul style="list-style-type: none"> - vytváří jednoduchými postupy různé předměty z tradičních i netradičních materiálů - pracuje podle slovního návodu a předlohy
<ul style="list-style-type: none"> • Konstrukční činnosti 	<ul style="list-style-type: none"> - zvládá elementární dovednosti a činnosti při práci se stavebnicemi
<ul style="list-style-type: none"> • Pěstitelské práce 	<ul style="list-style-type: none"> - provádí pozorování přírody, zaznamená a zhodnotí výsledky pozorování - pečuje o nenáročné rostliny
<ul style="list-style-type: none"> • Příprava pokrmů 	<ul style="list-style-type: none"> - připraví tabuli pro jednoduché stolování - chová se vhodně při stolování

Cílové zaměření vzdělávací oblasti

Vzdělávání v této vzdělávací oblasti směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí žáků tím, že vede žáky k:

- pozitivnímu vztahu k práci a k odpovědnosti za kvalitu svých i společných výsledků práce
- osvojení základních pracovních dovedností a návyků z různých pracovních oblastí, k organizaci a plánování práce a k používání vhodných nástrojů, nářadí a pomůcek při práci i v běžném životě
- vytrvalosti a soustavnosti při plnění zadaných úkolů, k uplatňování tvořivosti a vlastních nápadů při pracovní činnosti a k vynakládání úsilí na dosažení kvalitního výsledku
- poznání, že technika jako významná součást lidské kultury je vždy úzce spojena s pracovní činností člověka
- autentickému a objektivnímu poznávání okolního světa, k potřebné sebedůvěře, k novému postoji a hodnotám ve vztahu k práci člověka, technice a životnímu prostředí
- chápání práce a pracovní činnosti jako příležitosti k seberealizaci, sebeaktualizaci a k rozvíjení podnikatelského myšlení

- orientaci v různých oborech lidské činnosti, formách fyzické a duševní práce a osvojení potřebných poznatků a dovedností významných pro možnost uplatnění, pro volbu vlastního profesního zaměření a pro další životní a profesní orientaci

(Rámcově vzdělávací program 2013)

4.4 Školní vzdělávací program Základní školy a mateřské školy Oloví

4.4.1 Charakteristika Základní školy a mateřské školy Oloví

Základní škola v Oloví je středně velká škola s kapacitou pro 205 žáků. Jedná se o školu s devíti ročníky po jedné třídě v daném ročníku. K budově školy patří pozemek určený pro výuku pracovních činností (zahrádka se skleníkem). Dále škola disponuje odbornými učebnami – učebna výtvarné výchovy, interaktivní učebna, počítačová učebna, chemická laboratoř, učebna fyziky, kulturní sál, školní kuchyňka, dílny a tělocvična.

4.4.2 Pojetí školního vzdělávacího programu ZŠ a MŠ Oloví

Školní vzdělávací program „Vše pod jednou střechou“ klade důraz na komunikaci, kooperaci a práci s informacemi. Program školy je zaměřen na žáka, respektuje jeho individuální potřeby a možnosti a dále je zaměřen na rozvíjení jeho tvořivosti. Cílem tohoto programu je naučit žáky důležitým kompetencím učit se, řešit problémy a osvojit si sociální dovednosti.

Tento program směřuje k:

- vytváření pohodového školního prostředí – k porozumění lidské osobnosti
- zdravému učení – porozumění potřebě vzdělávat se
- výchově lidské osobnosti - porozumění jí
- integraci – porozumění inkluzivního vzdělávání
- vytváření informačního prostředí – porozumění práci s informacemi
- rozvíjení sportu a dalších tělesných aktivit
- učení cizích jazyků – jsme součástí Evropy
- rozvíjení samosprávné demokracie – porozumět svému místu mezi lidmi
- prevenci – porozumění nebezpečí, které na nás číhá
- komunikaci s veřejností – porozumění partnerství

- vytvoření podmínek pro využívání volného času žáků
- vytvoření podmínek pro další vzdělávání – porozumění potřebě celoživotně se vzdělávat

4.4.3 Hlavní a dílčí cíle školního vzdělávacího programu „Vše pod jednou střechou“

- Motivovat děti pro jejich celoživotní učení.
- Podněcovat k tvořivému myšlení, logickému uvažování a ke schopnosti řešit problémy.
- Vést žáky k všestranné, účinné a otevřené komunikaci.
- Rozvíjet u žáků schopnost spolupracovat a respektovat práci a úspěchy vlastní i druhých.
- Připravovat žáky k tomu, aby se projevovali jako samostatné, svobodné a zodpovědné osobnosti, uplatňovali svá práva a plnili své povinnosti.
- Vytvářet u žáků potřebu projevovat pozitivní city v chování, jednání a v prožívání životních situací; rozvíjet vnímavost a citlivé vztahy k lidem, prostředí i k přírodě.
- Učit žáky aktivně rozvíjet a chránit fyzické, duševní i sociální zdraví a být za ně odpovědný.
- Vést žáky k toleranci a ohleduplnosti k jiným lidem, jejich kulturám a duchovním hodnotám, učit je žít společně s ostatními lidmi.
- Pomáhat žákům poznávat a rozvíjet vlastní schopnosti v souladu s reálnými možnostmi a uplatňovat je s osvojenými vědomostmi a dovednostmi při rozhodování o vlastní životní a profesní orientaci.

4.4.4 Klíčové kompetence:

- kompetence k učení
 - umožnit žákům osvojit si strategii učení a motivovat je pro celoživotní učení
- kompetence k řešení problému
 - podněcovat žáky k tvořivému myšlení, logickému uvažování a k řešení problémů
- kompetence komunikativní
 - vést žáky k všestranné a účinné komunikaci
- kompetence sociální a personální
 - rozvíjet u žáků schopnost spolupracovat a respektovat práci vlastní a druhých
- kompetence občanské
 - připravovat žáky jako svobodné a zodpovědné osobnosti, uplatňující svá práva a plnící své povinnosti
- kompetence pracovní
 - pomáhat žákům poznávat a rozvíjet své schopnosti i reálné možnosti a uplatňovat získané vědomosti a dovednosti při profesní orientaci

4.4.5 Vyučovací předmět: Pracovní činnosti

Jelikož Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání tento vyučovací předmět nepojmenovává, byl ve školním vzdělávacím programu „Vše pod jednou střechou“ zvolen název Pracovní činnosti. Tento předmět je vyučován od 1. do 5. ročníku hodinu jednou týdně. K jeho výuce dochází v kmenových třídách, dílnách, na školním pozemku i ve školní kuchyňce. Podle nadřazeného dokumentu, Rámcově vzdělávací program, je tento vyučovací předmět rozdělen do čtyř tematických okruhů, přičemž ve všech tematických okruzích jsou žáci soustavně vedeni k dodržování zásad bezpečnosti a hygieny při práci. Předmětem neprolínají průřezová témata.

4.4.6 Tematické okruhy:

Práce s drobným materiálem

- vytváření předmětů z tradičních i netradičních materiálů, poznávání vlastností materiálů
- funkce a využití pracovních pomůcek a materiálů
- jednoduché pracovní postupy a organizace práce
- lidové zvyky, tradice a řemesla

Konstrukční činnosti

- práce se stavebnicemi (plošné, prostorové, konstrukční)
- sestavování modelů
- práce s návodem, předlohou, jednoduchým náčrtem

Pěstitelské práce

- základní podmínky pro pěstování rostlin
- péče o nenáročné rostliny
- pěstování rostlin ze semen
- pozorování přírody, zaznamenávání a hodnocení výsledků pozorování

Příprava pokrmů

- pravidla správného stolování
- příprava tabule pro jednoduché stolování

4.4.7 Kompetence pedagoga

Kompetence k učení:

Učitel

- vede žáky k osvojování si základních pracovních dovedností a návyků z různých pracovních oblastí
- učí je používat vhodné nástroje, nářadí a pomůcky při práci i v běžném životě
- umožňuje žákům používat různé materiály, vhodné nástroje a nářadí
- pozoruje pokrok u všech žáků

Kompetence k řešení problémů

Učitel

- zadává úkoly způsobem, který umožňuje volbu různých postupů
- vede žáky k promýšlení pracovních postupů při plnění zadaných úkolů
- se snaží rozvíjet u žáků tvořivost, vede je k uplatňování vlastních nápadů

Kompetence komunikativní

Učitel

- rozšiřuje žákům slovní zásobu v oblasti pracovních nástrojů, náradí a pomůcek, učí je popsat postup práce
- vede žáky k užívání správné terminologie

Kompetence sociální a personální

Učitel

- vede žáky ke spolupráci a vzájemné pomoci
- umožňuje žákům pracovat ve skupině, kde vytvářejí společné práce, při kterých se učí spolupracovat a respektovat nápady druhých, společně se snaží o dosažení kvalitního výsledku

Kompetence občanské

Učitel

- vytváří u žáků pozitivní vztah k práci a vede je k odpovědnosti za kvalitu svých i společných výsledků práce
- umožňuje žákům, aby na základě jasných kritérií hodnotili své činnosti nebo výsledky
- umožňuje každému žákovi zažít úspěch

Kompetence pracovní

Učitel

- vede žáky k dodržování obecných pravidel bezpečnosti a hygieny včetně používání ochranných pracovních prostředků
- vede žáky ke správným způsobům užití materiálu a pracovních nástrojů
- zohledňuje rozdíly v pracovním tempu jednotlivých žáků a podle potřeby žákům v činnostech pomáhá

4.4.8 Očekávané učivo a výstupy vyučovacího předmětu pracovní činnosti na 1. stupni:

1. ročník

očekávané učivo:

- Práce s papírem
- Práce s drobným materiálem a přírodninami
- Práce s textilem
- Práce s modelovací hmotou
- Práce montážní a demontážní
 - práce s jednoduchou stavebnicí
- Pěstitelské práce
- Příprava pokrmů

očekávané výstupy:

Žák dle svých schopností:

- umí mačkat, trhat, lepit, stříhat, vystříhovat, překládat a skládat papír
- vytváří jednoduché prostorové tvary z papíru
- dovede třídit při sběru, navlékat a aranžovat přírodní materiál
- pracuje podle slovního návodu nebo předlohy
- umí stříhat textil a nalepit textilií
- pracuje s modelovací hmotou – hněte, válí
- dovede sestavovat stavebnicové prvky
 - montování a demontování stavebnice
- pozná jednoduché pěstitelské práce
 - setí, kypření
- naučí se starat o pokojové květiny
 - otírání listů, zalévání, kypření
- zná základy správného stolování a společenského

2. ročník

mezipředmětové vztahy: Vv - Textilní koláž

očekávané učivo:

- Práce s papírem a kartonem
- Práce s drobným materiálem a přírodninami
- Práce s textilem
- Práce s modelovací hmotou
- Práce s netradičními materiály
- Práce montážní a demontážní
- Pěstitelské práce
- Příprava pokrmů

očekávané výstupy:

Žák dle svých schopností:

- vytváří jednoduché prostorové tvary z papíru
- dovede třídit při sběru, navlékat, aranžovat, dotvářet, opracovávat přírodní materiál
- pracuje podle slovního návodu nebo předlohy
- umí navléknout nit do jehly, udělat uzel, stříhat textil, naučí se přední steh
- umí slepit textilii, vyrobí jednoduchý textilní výrobek
- vytváří jednoduchými postupy různé předměty z tradičních i netradičních materiálů
- dovede sestavovat stavebnicové prvky
- umí montovat a demontovat stavebnici
- zná základy péče o pokojové květiny
- otírání listů, zalévání, kypření
- umí zasít semena
- provádí pozorování a zhodnotí výsledky pozorování
- chová se vhodně při stolování
- připraví tabuli pro jednoduché stolování
- připraví jednoduchý pokrm (studená kuchyně)

3. ročník

mezipředmětové vztahy: Vv, prvouka

očekávané učivo:

- Práce s drobným materiálem a přírodninami
 - určování vlastností materiálů (tvar, barva, povrch, tvrdost)
 - seznamování se se základními nástroji a pracovními pomůckami, s jejich funkcí, vlastnostmi a způsobem použití

- osvojování si jednoduchých pracovních postupů
- vytváření návyku organizace a plánování práce
- Práce s papírem a kartonem
- Práce s textilem
- Práce s modelovací hmotou, netradičním materiálem
- Práce montážní a demontážní - práce se stavebnicemi.
- Pěstitelské práce
 - základní podmínky pro pěstování pokojových rostlin
 - pěstování ze semen v místnosti
 - pokusy a pozorování, ověřování podmínek života rostlin
 - pěstování některých plodin, úprava půdy, setí, sázení
- Příprava pokrmů
 - základní vybavení kuchyně
 - výběr a nákup potravin
 - jednoduchá úprava stolu
 - pravidla správného stolování

očekávané výstupy:

Žák dle svých schopností:

- dovede navlékat, aranžovat, dotvářet, opracovávat a třídit při sběru přírodní materiál (plody a semena rostlin, větvičky, šišky, sláma, listy)
- dovede tvořit i z dalších materiálů (špejle, drátky, krabičky, bužírka, provázky)
- pracuje podle slovního návodu nebo předlohy
- umí mačkat, trhat, lepit, polepovat, stříhat, vystřihovat, překládat a skládat papír
- umí vytvářet jednoduché prostorové tvary z papíru
- navlékne nit do jehly, udělá uzel, stříhá textil
- procvičuje zadní steh

- přišíje knoflíky (dvou i čtyřdírkové)
- slepí textilii, vyrobí jednoduchý textilní výrobek
- vytváří jednoduchými postupy různé předměty z tradičních i netradičních materiálů
- sestaví stavebnicové prvky a díly
- sestaví jednoduchý model
- montuje a demontuje stavebnici
- zná základy péče o pokojové květiny - otírání listů, zalévání, kypření, rozmnožování
- umí zasít semena
- provádí pozorování a zhodnotí výsledky pozorování
- pracuje na pozemku, sází sazenice
- orientuje se v základním vybavení kuchyně
- chová se vhodně při stolování
- připraví tabuli pro jednoduché stolování
- připraví jednoduchý pokrm (studená kuchyně)
- udržuje pořádek a čistotu pracovních ploch

4. ročník

mezipředmětové vztahy: Vv, přírodověda

očekávané učivo:

- Práce s drobným materiálem a přírodninami
 - určování vlastností materiálů
 - funkce a využití pracovních pomůcek a nástrojů
 - osvojování si jednoduchých pracovních postupů
 - vytváření návyku organizace a plánování práce

- Práce s papírem a kartonem
- Práce s modelovací hmotou, netradičními materiály
- Práce s textilem
- Práce montážní a demontážní- práce se stavebnicemi (plošnými, konstrukčními, prostorovými)
 - konstrukční činnosti
 - práce s návodem
- Pěstitelské činnosti
 - základní podmínky pro pěstování rostlin
 - pěstování pokojových rostlin
 - pěstování rostlin ze semen v místnosti
- Příprava pokrmů
 - základní vybavení kuchyně
 - výběr a nákup potravin
 - jednoduchá úprava stolu
 - pravidla správného stolování

očekávané výstupy:

Žák dle svých schopností:

- zná základy aranžování a využití přírodnin
- dokáže ohýbat, spojovat, svazovat
- je seznámen s prvky lidových tradic a zvyků
- udržuje pořádek na pracovním místě
- dovede vyřezávat, děrovat, polepovat, tapetovat
- vytváří prostorové konstrukce
- vytváří jednoduchými postupy různé předměty z tradičních i netradičních materiálů (užitkové i dekorativní)
- zvládá různé druhy stehu – přední, zadní, ozdobný
- vytvoří výrobek z textilu
- kombinuje textil s jinými materiály
- montuje a demontuje stavebnici
- dovede sestavovat složitější stavebnicové prvky
- pracuje podle slovního návodu i podle předlohy
- zná základy péče o pokojové květiny
- zná rozdíl mezi setím a sázením
- zná množení rostlin odnožemi a řízkováním
- umí zvolit podle druhu pěstitelských činností správné pomůcky, nástroje a nářadí
- ošetřuje a pěstuje podle daných zásad pokojové a jiné rostliny
- orientuje se v základním vybavení kuchyně
- je seznámen s přípravou jednoduchých pokrmů studené kuchyně
- zná pravidla správného stolování a společenského chování
- udržuje pořádek a čistotu pracovních ploch

5. ročník

mezipředmětové vztahy: Vv, přírodověda0

očekávané učivo:

- Práce s drobným materiálem a přírodninami
 - určování vlastností materiálů
 - funkce a využití pracovních pomůcek a nástrojů
 - osvojování si jednoduchých pracovních postupů
 - vytváření návyku organizace a plánování práce
- Práce s papírem a kartonem
- Práce s modelovací hmotou, netradičními materiály
- Práce s textilem
- Práce montážní a demontážní
 - konstrukční činnosti
 - práce se stavebnicemi (plošnými, konstrukčními, prostorovými)
 - práce s návodem
 - práce s předlohou a s jednoduchým náčrtem
- Pěstitelské činnosti
 - základní podmínky pro pěstování rostlin
 - pěstování pokojových rostlin
 - pěstování rostlin ze semen v místnosti
- Příprava pokrmů
 - základní vybavení kuchyně
 - výběr a nákup potravin
 - jednoduchá úprava stolu
 - pravidla správného stolování

očekávané výstupy:

Žák dle svých schopností:

- aranžuje a využívá přírodniny
- pracuje s různými materiály
- využívá prvků lidových tradic
- dovede vyřezávat, děrovat, polepovat, tapetovat
- vytváří prostorové konstrukce
- vytváří jednoduché postupy různé předměty (užitkové i dekorativní)
- zvládá různé druhy stehu - přední, zadní, ozdobný
- je seznámen s látáním a tkaním
- vytvoří výrobek z textilu
- kombinuje textil s jinými materiály
- montuje a demontuje stavebnici
- dovede sestavovat složitější stavebnicové prvky
- pracuje podle návodu, předlohy nebo jednoduchého schématu
- zná základy péče o pokojové květiny
- zná rozdíl mezi setím a sázením
- zná množení rostlin odnožemi a řízkováním
- je seznámen s rostlinami jedovatými, rostlinami jako drogy, alergiemi
- umí provádět pěstitelské pokusy a pozorování
- umí zvolit podle druhu pěstitelských činností správné pomůcky, nástroje a nářadí
- orientuje se v základním vybavení kuchyně
- je seznámen s přípravou jednoduchých pokrmů studené i teplé kuchyně
- zná pravidla správného stolování a společenského chování udržuje pořádek a čistotu pracovních ploch

(Základní škola a mateřská škola Oloví, okres Sokolov – ŠVP ZV „Vše pod jednou střechou“)

Stihnout zadanou práci během jedné vyučovací hodiny je velmi obtížné. Časová dotace vyučovacího předmětu je nedostačující. Z vlastních zkušeností vím, že žáci často zadanou práci nestihnou a dokončují ji i během přestávky. Občas se dokončování práce přesune i do dalšího vyučovacího předmětu.

5 Senzomotorické učení

Pro výuku pracovních činností, stejně jako pro výtvarné činnosti, psaní, pro výuku tělesné, hudební výchovy i pro fyzické činnosti, které jsou náročné na vnímání, má senzomotorické učení nezanedbatelný význam. Je důležité pro vývoj jedince a obsahuje širokou škálu lidských činností. Od počátečního otáčení se, lezení, chůzi, jízdu na kole apod. až po učení se psaní, čtení a následně pracovní i zájmové činnosti. Senzomotorické učení vede, pomocí vyučovacího procesu, k určitým dovednostem a schopnostem.

Senzomotorické učení je druh učení, „*kterým získáváme předpoklady k vykonávání činností náročných na vnímání, pohyby a vzájemné spojení vjemů s pohyby*“. (Čáp 1993, s. 197)

Pro senzomotorické činnosti ve vyučování je významná určitá posloupnost nácviku. Žák nejprve vnímá danou činnost pozorováním, přičemž vnímá poslechem slovní instrukce, které mu umožňují vnímat podstatné. Poté se žák věnuje vlastní činnosti. V této fázi se spojují tři složky poznání: názorné vnímání, slovní myšlení a praktická činnost. Pro osvojení senzomotorické dovednosti je významné, aby žák znal žádoucí výsledek, dále musí pochopit princip, musí být schopen sebekontroly a uvědomělého a opakovaného nácviku při uplatnění zpětné vazby a autoregulačních mechanismů. Tímto žák postupně zdokonaluje danou dovednost. Osvojování senzomotorických dovedností se skládá ze tří složek, kognitivního (vytvoření si představy, pochopení instrukce či problému atd.), vykonávání se sebekontrolou a zdokonalování. Pro utváření senzomotorických dovedností má zásadní vliv vztah mezi pedagogickým vedením a samostatnou činností žáků. (Skalková, 2007, s. 169)

5.1 Fáze senzomotorického učení

Senzomotorické učení prochází dvěma fázemi:

- seznámení se zadaným úkolem a potřebnými podmínkami pro jeho zvládnutí
- samotné provedení úkolu

5.2 Druhy senzomotorického učení

Označujeme pět druhů senzomotorického učení, které se navzájem doplňují :

- Imitační - pozorování co nejpřesnější ukázky nového pohybu a jeho nápodoba v celé jeho struktuře
- Instrukční – hlavním znakem je slovní instrukce, ne jejímž základě si žák utváří přesnější představu o nacvičované dovednosti
- Zpětnovazební – významné jsou informace vnější (pedagog) a vnitřní (kinestetické). Žák se dozví výsledek po ukončení pokusu, kdy jej sám zhodnotí a ihned může učinit nápravu
- Problémové - nejnáročnější druh učení, kdy žák hledá nejvhodnější řešení zadaného úkolu
- Ideomotorické - doplnění uvedených učení. Mechanismus neurofyziologické struktury v centrálním nervovém systému může být drážděn pouhou představou, nejen pohybem. Vybavováním představy pohybové dovednosti se aktivují příslušné pohybové struktury, dovednost se upevňuje. Je to jakýsi trénink bez užití aktivního pohybu. (<http://tv4.ktv-plzen.cz/senzomotoricke-uceni/druhy-senzomotorickeho-uceni.html>)

Se senzomotorikou úzce souvisí i vnímání. „*Senzomotorické vnímání je základem pro utváření prostorových představ a pojmenování prostorových vztahů*“. (Bednářová, Šmardová 2008, s. 21) Dítě je schopno nejprve pochopit a následně zařadit do svého aktivního slovníku pojmy nahoře – dole, později vpředu – vzadu a kolem pátého roku věku dítěte pojmy vpravo – vlevo.

5.3 Metodické postupy při osvojování senzomotorických dovedností

Klasický postup se drží těchto tří hesel – předvést, ukázat a napodobovat.

Učitelé, kteří jsou při výuce nápomocni žákově učení, nejprve žákům předvedou názornou ukázkou, jak postupovat při dosažení výsledného produktu. Během ukázky podají žákům důkladné vysvětlení. Při složitější úkolu vhodně úkony postupu rozfázují. Při této metodě není brán zřetel na žakovu individualitu. Proto se jako vhodnější postup jeví nejprve vytvořit u žáka přesnou představu, brát v potaz jeho individualitu a přesvědčit se, jak daný úkon pochopil a následně mu dopomáhat vhodnými instrukcemi. Je nezbytné zabývat se otázkou, zda je lépe podporovat *kvalitu výsledků nebo rychlost*. (Čáp 2001, s. 381) Pro nácvik dovednosti je výhodné začít pomalým tempem, kvalitně a bez chyb. Teprve poté se naučená dovednost, získaná dříve, může zrychlovat. Učitelé by měl žáka vést při dané činnosti, ale měl by mu ponechat také místo pro samostatnost v nápodobě. Dále učitel musí přihlížet k vnějším vlivům, které působí na průběh činnosti, a musí neustále umět žáky motivovat, aby bylo dosaženo co nejlepšího výsledku.

Stejně jako Čáp se ke kvalitě přiklání i Honzíková. Poukazuje na vhodnost výběru pracovního námětu v pracovním vyučování. Nacvičované senzomotorické činnosti mohou být někdy pro žáky velmi složité, proto je výhodné pro dosažení nejlepšího výsledku rozdělit nácvik na jednotlivé části. Dále se Honzíková zmiňuje o vnějších podmínkách, které negativně ovlivňují činnost žáků. Je to hluk, vyrušování, chlad, špatné osvětlení apod. (Honzíková 2000, s. 13 – 15)

6 Soubor pracovních námětů pro rozvoj senzomotorických dovedností v pracovních činnostech s použitím odpadového materiálu

Pracovní činnosti

Pracovní činnosti mají významný vliv na všestranný rozvoj osobnosti žáka. Činnosti, při kterých dochází k manipulaci s pracovními pomůckami a pracovním nářadím, dochází k rozvoji motoriky žáka a mají vliv na celkový tělesný rozvoj žáka. Předmět pracovní činnosti má dále vliv na rozvoj komunikačních dovedností, čímž vede k rozvoji celkového intelektu jedince. Důležitý vliv má v neposlední řadě na rozvoj senzomotorických dovedností.

Ve vyučovacím předmětu pracovní činnosti se žáci setkávají mnohdy poprvé s různým pracovním nářadím, s různými nástroji a pomůckami, pracují s různými druhy materiálů. V souboru pracovních námětů, které uvedu následně v této práci, se budu věnovat odpadovému materiálu. Činnosti, při kterých žáci zpracovávají odpadový materiál, mají vliv na uvědomění si nutnosti chránit životní prostředí a ke snižování jeho znečištění.

6.1 Pracovní náměty

6.1.1 Podzimní strom

pomůcky: kulatá krabička od sýra, papírová rulička od papírových utěrek, odstřížky barevných papírů, nůžky, lepicí pásku, tužka, lepidlo, lepicí tavná pistole, kreповý papír (zelený, hnědý)

postup:

1. Krabičku od sýra slepíme lepicí páskou, aby se neotvírala, a polepíme ji (obalíme) zeleným kreповým papírem z obou stran. Vytvoříme nejprve zelenou plochu.
2. Potom si vystříhneme různé tvary listů z barevných papírů. Můžeme si i některé vlastnoručně vybarvit. Pro lepší zvýraznění koruny je možné listy vystříhovat z pěnové, vroubkované nebo filcové čtvrtky. Lze použít například i látku.
3. Tyto tvary listů nalepíme na přelepenou krabičku od sýra.
4. Papírovou ruličku od kuchyňských utěrek polepíme barevným (kreповým) papírem a tavnou pistolí spojíme vytvořený kmen s korunou.
5. Na kmen stromu nalepíme ježečka jako dekoraci.
6. Do vnitřní strany ruličky přilepíme poutko na zavěše

(obr.č. 4 a 5, vlastní zdroj)

6.1.2 Postavičky z krabiček

Pomůcky: krabičky různých velikostí, barevné papíry, lepidlo, bavlnky, víčka od pet lahví, korkové špunty, lepicí tavná pistole, nůžky, popřípadě umělá hýbací očíčka, polystyrenové kuličky

Postup:

1. Jednu větší a jednu menší krabičku polepíme barevnými papíry a necháme zaschnout
2. Z bavlnky upleteme čtyři copánky na ruce a nohy.
3. Z barevného papíru vystříhneme oči, pusu a ozdoby na trup, .např. knoflíky
4. Vystřížené oči a pusu nalepíme na menší krabičku, knoflíky na větší krabičku
5. Tavnou pistolí přilepíme ke dvěma upleteným copánkům víčka (korkové špunty)
6. Upletené copánky přilepíme tavnou pistolí ke stranám větší krabičky jako ruce a nohy
7. Mezi menší a větší krabičku přilepíme víčko, které bude tvořit krk postavy

(obr. č. 7, vlastní zdroj)

6.1.3 Květinová zahrádka

Pomůcky: Polystyrenová deska, špejle, víčka od pet lahví, pet lahve, měkký karton, zelený (krepový) papír, tužka, nůžky, lepidlo Herkules, vodové barvy

Postup:

1. Vystříhneme ze dna pet lahví tvar kytiček.
2. Do středu kytiček propícháme díрку
3. Stejnou díрку propícháme i do středu víček
4. Víčko a kytičku navlékneme na špejli
5. Polystyrenovou desku obalíme do zeleného papíru
6. Na karton nakreslíme plot, který vystříhneme a nabarvíme vodovými barvami
7. Plot přilepíme lepidlem k desce minimálně ze tří stran
8. Špejle s kytičkami zapícháme do desky

pozn.: Rychlejší žáci mohou obalit špejli zeleným, krepovým papírem a vytvarovat z něj lístky, které nalepí na špejle.

(obr. č. 8, vlastní zdroj)

6.1.4 Bouda pro psa

Pomůcky: měkký karton, plata od vajec, barevný papír, lepidlo herkules, vodové barvy, nůžky, fixy

Postup:

1. Podle šablony si vystříháme z kartonu části na boudu
2. Tyto části slepíme dohromady
3. Boudu polepíme barevným papírem
4. Z plat od vajec vystříháme dvě části, jednu větší na tělo, jednu menší na hlavu psa
5. Z papíru vystříháme psí uši, oči, čumáček, packy
6. K tělu psa přilepíme hlavu (podle obrázku)
7. Psa, uši a packy nabarvíme vodovými barvami a necháme zaschnout
8. Po zaschnutí nalepíme na hlavu psa oči, čumáček, a uši, k tělu přilepíme packy
9. Hotového pejška vlepíme do zhotovené boudy
10. Jméno svého čtyřnohého kamaráda napíšeme fixou na přední stranu boudy

(obr. č. 9, vlastní zdroj)

6.1.5 Motýl

Pomůcky: rulička od toaletního papíru, barevné papíry, bílé papíry, vodové barvy, lepidlo hercules, nůžky, bavlnka

Postup:

1. Barevnými papíry polepíme ruličky podle své fantazie, tak vznikne tělo motýla
2. Z papíru formátu A4 vystříháme křídla, která žáci sami vybarví podle své fantazie
3. Z barevného papíru vystříháme tykadla, která nalepíme na ruličku
4. Křídla nalepíme na ruličku
5. Uprostřed ruličky v horní straně trupu motýla propíchneme díрку
6. Dírkou protáhneme bavlnku, nezapomeneme na jejím konci udělat uzlík a bavlnku opět povytáhneme.
7. Motýlka pověšíme za bavlnku do výšky (tuto činnost přenecháme dospělým)

(obr. č. 10, vlastní zdroj)

6.1.6 Glóbus – vzkaz Zemi

Pomůcky: Dvě kulaté krabičky od sýra, barevný papír, bílý papír, lepidlo herkules, fixy nebo vodové barvy

Postup:

1. Krabičky slepíme sobě tak, aby se nerozpadávaly (víčko ke krabičce)
2. Přiložíme krabičku k bílému papíru, dvakrát ji obkreslíme tužkou na papír a vzniklá kolečka vystříhneme
3. Z barevného papíru vystříhneme čtyři kolečka většího průměru než je krabička
4. Papírem oblepíme krabičky a necháme zaschnout
5. Na vystřižená bílá kolečka namalujeme vzkaz Zemi
6. Hotové obrázky přilepíme z obou stran na jednu krabičku
7. Krabičku z obrázkem přilepíme k druhé krabičce, která plní funkci podstavce

(obr. č. 11, vlastní zdroj)

Z vlastní zkušenosti mohu konstatovat, že žáci mají k vyučovacímu předmětu pracovní činnosti pozitivní vztah. Mají radost z dokončeného díla a rádi se svými výrobky chlubí. Těší mě, když vidím jejich zapálení pro práci, jejich soustředěnost při práci a v neposlední řadě jejich radost z hotových výrobků. Žákům se líbí, že mohou v hodinách komunikovat. Často jsem svědkem toho, že si radami vypomáhají, což hodnotím jako velký klad tohoto vyučovacího předmětu.

Žáci jsou vedeni k tomu, aby se zamýšleli i při pracovních činnostech nad ochranou životního prostředí a sami během roku přinášejí do školy odpadový materiál, s kterým následně pracují a z kterého vytvářejí nové produkty.

Pozorováním vývoje senzomotorických dovedností je zřejmé, že žáci čtvrté a páté třídy ovládají manipulaci s nástroji a pomůckami daleko přirozeněji než žáci nižších ročníků. Proto je velmi důležité zvolit námět odpovídající věku žáka, aby i ti nejmenší žáčci zažívali pocit radosti a úspěchu z vytvořených výrobků, což více než cokoliv jiného působí motivačně.

7 Závěr

Cílem mé práce je zamyšlení se nad rozvojem senzomotorických dovedností žáků 1. stupně základní školy při využití projektové výukové metody, zamyslet se nad přístupem pedagogů k projektové výuce, podat příklady projektového vyučování a v závěru několik pracovních námětů za využití odpadového materiálu.

Jelikož učím na základní škole, která je počtem žáků spíše malá, a která, dle mých zkušeností, může být vhodným reprezentantem české základní školy „maloměstského“ typu ve městě, kde je málo pracovních míst a rodiče nejsou nejlépe finančně zajištěni, je práce s odpadovým materiálem výhodným řešením pro výuku pracovních činností. Propojení tohoto předmětu s environmentální výchovou je pro rozvoj intelektu žáka, dle mého názoru, nesmírně cenné.

V první kapitole se věnuji pojmu „projektové vyučování na základní škole“, kde se zamyslím nad klady a zápory projektového vyučování. Poukazuji na to, že se tato výuka zaměřuje za vyučování tematické. Zmiňuji zde, jaký má projektového vyučování přínos pro žáky i pro učitele. Zde se zamyslím nad výhodami a nevýhodami projektového vyučování v širších souvislostech a nad přínosem takového vyučování pro žáky i pro pedagogy.

Z vlastních zkušeností soudím, že projektové vyučování vede ke zkvalitnění vztahu mezi pedagogem a žákem. Vytváří se tak příjemná atmosféra a žáci zjišťují, že učitel není pouze „mentorem“ a že se dokáže postavit i do „rovnocenné“ role. Děti mají k učiteli přímější vztah a odbourává se tak odstup a strach z autority.

Ve druhé kapitole se věnuji školnímu vzdělávacímu programu ZŠ Oloví s názvem „Vše pod jednou střešou“ s důrazem na oblast Člověk a svět práce. Podle mého názoru výukou předmětu pracovní činnosti a zařazením projektového vyučování do výuky dochází k naplnění daných výstupů i k rozvíjení klíčových kompetencí.

V další kapitole se věnuji pojmu senzomotorické učení a senzomotorické vnímání. Zamyslím se nad metodickými postupy, které vedou ke správnému nácviku seznávacích dovedností. Soudím, že seznámení s těmito pojmy je nezbytné pro každého pedagoga proto, aby dokázal správně ovlivnit přístup žáka k pracovnímu

vyučování a promyšleně žáka vedl k získání dovedností při práci s nářadím, nástroji a pomůckami.

V poslední kapitole jsem uvedla několik námětů pro pracovní činnosti pro zpracování odpadového materiálu.

Touto prací jsem chtěla poukázat na výhody zapojení projektového vyučování do výuky, dále na smysluplnost tématu každého projektu a v neposlední řadě inspirovat učitele pracovních činností tak, aby se zamysleli nad výhodou použití odpadového materiálu v pracovním vyučování.

Resumé

Tématem mé práce je rozvoj senzomotorických dovedností žáků na 1. stupni základní školy v projektovém vyučování za využití odpadového materiálu. Je rozčleněna do čtyř hlavních kapitol. V první kapitole se věnuji projektovému vyučování na základní škole. Zamýšlím se nad výhodami a nevýhodami projektového vyučování v širších souvislostech, nad přínosem takového vyučování pro žáky i pro pedagogy a uvedla jsem příklad krátkodobého a dlouhodobého projektového vyučování v praxi. Ve druhé kapitole se zabývám konkrétním školním vzdělávacím programem v předmětu praktické činnosti v souladu s Rámcově vzdělávacím programem pro základní vzdělávání. Ve třetí kapitole se věnuji pojmu senzomotorické učení a senzomotorické vnímání. Zamýšlím se nad metodickými postupy, které vedou ke správnému nácviku senzomotorických dovedností. Soubor pracovních námětů pro rozvoj senzomotorických dovedností v pracovních činnostech je náplní čtvrté kapitoly, čímž uzavírám tuto práci.

Klíčová slova: projektové vyučování, životní prostředí, recyklace odpadového materiálu, vývoj senzomotorických dovedností dětí mladšího školního věku

Summary

The theme of my work is the development of sensorimotor skills of pupils in the first grade of primary school teaching project using waste material. It is divided into four main chapters. The first chapter is devoted to project work at an elementary school. I consider the advantages and disadvantages of project teaching in a broader context, the benefits of such teaching for pupils and teachers, and I gave an example of short-term and long-term project teaching in practice. In the second chapter deals with a specific school education program in the course of practical activities in accordance with the Framework curriculum for basic education. The third chapter is devoted to the notion of sensorimotor learning and sensorimotor perceptions. I consider the methodological procedures that lead to practicing correct sensorimotor skills. Set of working ideas for the development of sensorimotor skills in working activities is the topic of the fourth chapter, which conclude this work.

Keywords: project-based learning, the environment, recycling of waste material, the development of sensorimotor skills of primary school children

Seznam použité literatury

Bednářová, J., Šmardová, V., *Diagnostika dítěte předškolního věku: Co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2007. ISBN 978-80-251-1829-0.

Čáp, J., Mareš, J., *Psychologie pro učitele*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-463-X.

Čáp, J., *Psychologie výchovy a vyučování*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1993. ISBN 80-7066-534-3.

Honzíková, J., *Pracovní činnosti na 1. stupni základní školy*. 1. vyd. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2000. ISBN 80-7082-634-7.

Maňák, J., Švec, V. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2002. ISBN 80-315-039-5.

Průcha, J., Walterová, E., Mareš, J.: *Pedagogický slovník*. 6., aktualit. a rozš. vyd. – Praha: Portál, 2009. ISBN; 978-80-7367-647-6.

Skalková, J.: *Obecná didaktika*, Praha: Grada, 2007, ISBN 978-80-247-1821-7.

Tomková, A., Kašová, J., Dvořáková, M.: *Učíme v projektech*, Praha: Portál, 2009, ISBN 978-80-7367-527-1.

Internetové zdroje

Základní škola a mateřská škola Oloví, okres Sokolov – ŠVP ZV „Vše pod jednou střechou“. Dostupné z:

<http://www.zsolovi.cz/wpcontent/uploads/2012/10/SVPVsepodjednoustrechou.pdf>

RVP, Metodický portál, inspirace a zkušenosti učitelů. [online]. 2007 [cit. 2015-04-07]. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/k/z/1288/MOZNOSTI-A-MEZE-PROJEKTOVE-VYUKY-V-SOUCASNE-SKOLE.html/>

Projektové vyučování ..aneb Jak zvýšit smysluplnost a efektivitu výuky. Portál podporující kreativní žáky, učitele a školy při tvorbě a realizaci společných projektů. [online]. 2009 [cit. 2015-04-11]. Dostupné z:

<http://www.projektovevyucovani.cz/AboutProjects.aspx?menuTop=1>

Upravený rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání platný od 1. 9. 2013.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. [online]. 2015 [cit. 2015-04-13].

Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/upraveny-ramcovy-vzdelavaci-program-pro-zakladni>